HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

השוחט. שחיטתו כשרה. בגמרא פריך שנים בבהמה מאי לשון דיעבד שייך ביה אלא כמה ישחוט ויצא: **אחד בעוף.** בגמרא [ע"כ] תני טעמא: **ורובו של אחד.** של כל אחד ואחד: **ווירידין.** חוטי הצואר שמקלחין את הדם ובגמרא (לקמן דף כח:) מפרש לטעוף קלי ומשוס להוציא את הדם: **רוב אחד בעוף כו'.** בגמרא (שם דף כט.) פריך הא תנא ליה ריש: **גמ' השוחט.** על כרחך דיעבד משמע הלכך קשיא לן ג' בבהמה לכתחלה לא סגי בהכי בתמיה: **אאחד בעוף.** קלי השוחט לכתחלה אצרכוה רבנן תרוייהו משום הרחקה לעבירה דלמא לא אתי למיעבד רובא דחד: **מן הצואר.** מן הגרון: **ששת.** שכופף: **חטאו.** הכשירהו לאכילה וטיהרהו. לישנא אחרינא חטאו הוציא את דמו ונקבו. ולהאי לישנא גרסינן חטאו לישנא דדכויי הוא ולישנא קמא גרסינן לאכשורי הוא: **ואימא מזנבו.** שכופף תמיד: **ששת.** משמע כופף ולא משמע כופף מכלל שבדרך זוקף: **מאזנו.** שהוא כופפה כשהוא רולה: **דם הנפש.** דהא בקדשים כתיב ודם הנפש בעינן לזריקה דכתיב דמו בנפשו הוא ואני נתתיו לכם על המזבח וגו' [ויקרא יז] דם שהנפש יוצאה בו מכפרת): ה"ג **ותו שהייה דרסה חלדה כו'** ולא גרסינן **וליטעמיך: וקרא למאי אתא.** כיון דהלכות שחיטה הלכה למשה מסיני הן: **דלא לשוייה גיסטרא.** שלא יחתוך כל המפרקת לשנים דהכי משמע חטאו הוצא את דמו ותו לא ולאידך לישנא כשר אכילתו דהיינו אכילת הסימנין ותו לא. לישנא אחרינא דלא לשוייה גיסטרא שלא ירוסם אע"ג דהלכות שחיטה הלכה למשה מסיני הם יש מהם שנכתבו כגון דרסה דמפקינן לקמן [לז:] מושחט אין ושחט אלא לשון ומשך וכי גמירי הלכתא אשארא ודרסה קרי גיסטרא כדתנן במתניתין[1] היה שוחט והתיז את הראש בצד אחת אלמא דרסה לשון התזת ראש בצד אחת קרי לה דהיינו גיסטרא מפני שהמוליך ומביא אינו חותך אלא לפי דעתו וכשהוא רולה משך את ידיו אצל הדורס זה החותך כמו שחותכין מקל דק או לענעת או קפלוט שחותך בכח ומתיז להלן: **שזב.** שדמו זב: **חפסו.** שבראו כלומר חתכהו: **מחוטמו.** שהוא זב ליתה תמיד דהא דם בקרא לא כתיב: **לבו.** אם תתקע בו סכין הוא זב דם הרבה: **דלא לשוייה גיסטרא.** ולא ידרוס דהכי משמע חתהו עד שיזוב ותו לא אצל דורס אין בידו למנוע ולמשוך ידו. ולישנא אחרינא כדפרישית חתהו עד מקום שהוא זב ותו לא. מר יליף מהאי קרא ומר יליף מהאי קרא: **ששת.** שמוציא קול: לשון מסייע להוציא קול ובבכורות (דף מ.) נמי לענין מומין בבהמה תנן ושניטל רוב המדבר בלשונו[1]: **ותנא מייתי לה מהכא.** אמורלאי מייתי לה מקראי דלעיל או מגמרא כדאמרן אצל תנא דתורת כהנים [ויקרא פרק ו] מייתי לה מהכא: **אלא אומן שישנם בכלל הפשטה.** כדכתיב והפשיט ונתח וגבי עריכה דכתיב בנתחים הנפשטים משמע: **מנין לרבות.** בכלל עריכה גם את הראש שאינו בכלל הפשטה שהרי[1] הותז בשחיטה קודם הפשטה דכיון דנחתכו סימנין קרי ליה הותז מפני שכל חיותו תלוי בהן וכמנה בדיקולא דמיא ובכלל הפשטה אינו אלא קרב כמות שהוא כדאמרינן בזבחים [ח] (דף פה:) למר [1] [שבראשי הכבשים ושער] שבזקן התיישים [1] [והעלמות והגידין] והקרנים והטלפים [1] [1] [שנאמר [ויקרא ז] והקטיר הכהן את הכל המזבחה]: **תלמוד לומר את ראשו ואת פדרו וגו'.** ולקמיה פריך תלמוד לומר את הראש ואת הפדר מיבעי ליה למיתני דהא ביה קיימינן: **מכלל דשחיטה מן הצואר.** דאי לאו הכי במאי הותז: ופרכינן **תנא פחה בראש ופדר.** למה נאמר את הראש ואת הפדר וסיים בראשו ופדרו דקאמר תלמוד לומר את ראשו ואת פדרו וערך: הכי גרסינן **וראשו ופדרו מיבעי ליה לדתניא כו'.** והכי מסיים תנא למתניתין:

ופדר

השוחט. ר' יהודה אומר עד שישחוט את הווירידין. דוקא בעוף הוא ולולהו כולו כאחד מוקי לה בגמרא וכרבי יהודה קיימא לן כדאמר בפ"ק דברכות (דף ח:) הזהרו בווירידין כר' יהודה ונראה דדוקא לכתחלה קא"ר יהודה אבל אם אינו דיעבד ולא נתחכו הווירידין שרי כדמוכח בגמרא דקאמר רב פפא ריש בחולין מהכא דקאמר ר' יהודה עד שישחוט את הווירידין ופליגי רבנן עליה ואי אמרת בקדשים אמאי פליגי עליה הוא עצמו לדם הוא צריך[1] ואי ר' יהודה בדיעבד נמי אסר למא לכתחלה מודו רבנן אבל בדיעבד פליגי עליה לכך נראה דפשיטא ליה דרבי יהודה לא קאמר אלא לכתחלה והא דקאמר בתוספתא דרבי יהודה פוסל בעוף עד שישחוט את הוושט ואת הווירידין לאו דוקא פוסל בדיעבד אלא כלומר אסור: **חצי אחד בעוף.** ה"ה אי כל אחד ואחד רוב אחד נקט אי אחד ומרישא נמי שמיע ליה דדוקא רוב בעינן ולא נקטיה אלא אגב דבעי למתני אחד וחצי בבהמה אע"ג דהוי טפי מרובע הנשים בין הכל שחיטה פסולה: **שנים בבהמה לבתחלה לא עד כמה לשחוט ולייל.** ואי משוס ווירידין אפילו ר' יהודה מודה בבהמה הואיל ומנתחה אבר אבר כדלקמן (דף כח:): **ותו שהייה דרסה וחלדה כו'.** בכל הספרים גרסינן וליטעמיך ובקונטרס הגיה ותו וקשה לפירושו דאי הש"ס קאמר לה ומסיק דקרא אתא דלא לשוייה גיסטרא וכן בסמוך גבי קרא דוחבחת מוקי לקרא דלא לשוייה גיסטרא למה לי תרי קראי להכי ועוד דמפרש דלא לשוייה גיסטרא שלא יחתוך הצואר עם הסימנין היכי משמע [2] מושחט ועוד אמאי ס"ד שיחתוך המפרקת אחר שחיטת הסימנין ונראה כגירסת הספרים דגרסי וליטעמיך ורב כהנא קאמר לה [3] שחיטה מן הצואר נמי גמרא ולא מאזנו ולא מחוטמו אבל אכתי לא ידעינן מהיכן מתחיל אי מן העורף כמליקה או מצד הגרון בסימנים ולהכי אתא ושחט לומר ממקום ששת וקיימא [4] מילתא דרב כהנא דקאמר מנין לשחיטה מן הצואר דהיינו גרון כדתנן לעיל (דף יט:) שכל הצואר כשר לשחיטה וכל העורף כשר למליקה: **מנין לרבות את הראש שכבר הותז כו'.** משמע דלא הוי בכלל ונתח אותה לנתחיה ותימה דבפ"ק (לעיל דף יא.) אמר אתיא מראשה של עולה דרחמנא אמר [5] לנתחיה ולא נתחיה לנתחים ויש לומר דהדר ערביה וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים ואת הראש: **מדקאמר את הראש שכבר הותז מכלל דשחיטה מן הצואר.** לא אתא אלא תנא אלא למעוטי זובו אבל אכתי לא ידעינן אי מן הצואר אי מן העורף:

ופדר

השוחט [א]אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה [ב]ורובו של אחד כמוהו רבי יהודה אומר [ג]עד שישחוט את הווירידין [ד]חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה [ה]רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשרה: **גמ'** השוחט דיעבד אין לכתחלה לא שנים בבהמה לכתחלה לא עד כמה לשחוט וליזיל איבעית אימא [ו]אאחד בעוף [ז] ואיבעית אימא ארובו של אחד כמוהו (כמ"ש סימן) אמר רב כהנא מנין לשחיטה [ח]שהיא מן הצואר שנאמר [1]ושחט את בן הבקר ממקום [ט]ששת חטאו [י]ממאי דהאי חטאו לישנא דדכויי הוא דכתיב [2]וחטא את הבית ואיבעית אימא מהכא [3]תחטאני באזוב ואטהר ואימא מזנבו שח מכלל שזקוף בעינן והא שח ועומד הוא ואימא מאזנו בעינן דם הנפש וליכא ואימא דקרע ואזיל עד [כ] דם הנפש ותו שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מנלן אלא [יא]גמרא שחיטה מן הצואר נמי [יב]גמרא אתא דלא לשוייה גיסטרא רב יימר אמר אמר קרא [4]וזבחת ממקום שזב חתהו מאי משמע דהאי חתהו לישנא דמתבר הוא דכתיב [5]אל תירא ואל תחת ואימא מחוטמו זב על ידי חתוי בעינן והאי זב מאליו הוא ואימא מלבו ותו שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מנלן אלא גמרא שחיטה מן הצואר נמי גמרא וקרא למאי אתא דלא לשוייה גיסטרא ר' ישמעאל תנא ושחט אל תקרי ושחט אלא וסחט ממקום ששח חטאו ואימא מלשונו בעינן דם הנפש וליכא ואימא דקרע ואזיל עד דם הנפש ותו שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מנלן אלא גמרא שחיטה מן הצואר נמי גמרא וקרא למאי אתא דלא לשוייה גיסטרא ותנא מייתי לה מהכא דתניא ר' חייא אמר מנין לשחיטה מן הצואר שנאמר [6]וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים שאין ת"ל את הראש ואת הפדר מה ת"ל את הראש ואת הפדר והלא ראש ופדר בכלל כל הנתחי' היו למה יצאו לפי שנאמר [7]והפשיט את העולה ונתח אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה [יג] מנין לרבות את הראש שכבר הותז תלמוד לומר [8]את ראשו ואת פדרו וערך מדקאמר את הראש שכבר הותז מכלל דשחיטה מן הצואר ותנא פתח בראש ופדר ומסיים בראשו ופדרו הכי קאמר מנין לרבות את הראש שכבר הותז ת"ל [6]את הראש ואת הפדר וראשו ופדרו למה לי מיבעי ליה לכדתניא [7]מנין לראש ופדר [ח]שקודמין לכל הנתחים ת"ל את ראשו ואת פדרו וערך

ופדר

א א מיי' פ"ז מהל' שחיטה הל"ט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כח סעי' ז:
ב ב טוש"ע יו"ד סי' כב סעיף ז:
ג ג מיי' שם הל"י סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כח סעיף ב:
ד ד מיי' שם הל"ט טוש"ע שם סעיף ז:
ה ה מיי' שם הל"ה וע"ש סמג שם טוש"ע שם סי' כ סעי' ז:
ו ו ז מיי' שם הל"ל טוי"ד סי' ז:
ז ח מיי' פ"ו מהל' מעשה קרבנות הל"ז:

מוסף רש"י

ורובו של אחד כמוהו. ואם לא שחט אלא רוב הסימנין והלך לו כשרה (לעיל יט.). **עד שישחוט את הווירידין.** לגידין מימין הצואר ומשמאלו (הפרדס עמ' קלג) כדי שיצא כל הדם ולא אמר כן אלא בעוף הואיל ולולהו כולו כאחד (ברכות ח:). **ממקום ששח חטהו.** פי' ממקום שמדבר טהרהו (הפרדס עמ' קכט).

שיטה מקובצת

[א] ואיבעית אימא ארובו של א' כמוהו. נ"ב נ"א בס"י ארוב שנים בבהמה: [ב] ואימא דקרע ואזיל עד דמטי לדם הנפש ותו: [ג] מנין לרבות את הראש שכבר הותז. נ"ב רש"י זבחים דף לה ע"א: [ד] ששח משמע כופף ולא משמע כופף (כופף) מכלל שבדרך הליכתו: [ה] ולאידך לישנא עשה לו הכשר אכילתו דהיינו: [ו] שהרי כבר הותז בשחיטה קודם הפשטה: [ז] והקרנים והטלפים יעלו בזמן שמחוברים שנאמר והקטיר הכהן את הכל וכו': [ח] ואי ר' יהודה בדיעבד נמי אסר דילמא לכתחלה מודו רבנן אבל בדיעבד פליגי עליה ואין לומר אפי' [בדיעבד] ס"ל שיש לפסול משום דלדם [הוא] צריך דהא בדיעבד אפי' בקדשים כשר ולא מצריך שיחתוך כל השנים אפי' בדיעבד [אלא לכתחילה] מיהו צריך והא דקאמר ר' יהודה עד שישחוט את הוושט ואת הווירידין בברייתא בגמ' לפי מאי דפרישית דר' יהודה איירי לכתחלה ה"פ שחט כבר קנה שהוא סימן ראשון עדיין צריך לכתחלה שישחוט גם את הוושט ואת הווירידים ומיהו לפי מאי דהות ס"ד לסיועי מינה לרב אדא בר אהבה דאמר רושט ולא קנה הוי צריך [לפרש] עד שישחוט את הוושט בדיעבד ואת הווירידים לכתחילה לכך נראה דפשיטא ליה דר' יהודה וכו' ע"כ מצאתי בתוס' כ"י: [ט] היכי משמע זה מושח' ועוד: [י] שחיטה מן הצואר נמי גמרא נ"ב בתוס' כ"י זהו דבור בפני עצמו הוא מקושר עם הדבור האחר: [יא] דרחמנא אמר אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים ור"ל דהדר ערביה וערכו בני אהרן:

עין משפט נר מצוה

[1] [לעיל יט.], [2] [לקמן כח:], [3] [לקמן כח:], [4] [לקמן לא:], [5] [לקמן לא:], [6] [לקמן לא:], [7] [לקמן לא:], [8] [לקמן לא:]

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א ה
2. וְחִטֵּא אֶת הַבַּיִת בְּדַם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבְצִפֹּר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבָאֵזוֹב וּבְשָׁנִי הַתּוֹלָעַת: ויקרא יד נב
3. תְּחַטְּאֵנִי בְּאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין: תהלים נא ט
4. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ: דברים יב כא
5. רְאֵה נָתַן יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ עֲלֵה רַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת: דברים א כא
6. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א ח
7. וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ: ויקרא א ו
8. וְנָתַח אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִّזְבֵּחַ: ויקרא א יב

גליון הש"ס

גמ' אאחד בעוף. עיין לעיל דף כא ע"ב תוס' ד"ה ופיגו מנדל"ו: **שם ששח חטהו.** עיין בתורת חיים סנהדרין דף קיב ע"א ד"ה מאי דתניא:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה מנין וכו' כדאמרינן בזבחים והקריב הכהן את הכל לרבות למר: (**ב**) תוס' ד"ה ותו וכו' וקיימא השתא מילתא לרב כהנא:

רבינו גרשום

ושנים בבהמה לכתחלה לא. כלומר בתמיהה עד כמה לשחוט וליזיל. איבעי תימא אאחד בעוף. כלומר [קאי] השוחט: ממקום ששח חטהו. כלומר לשון וישח אדם וגו': וקרא למאי אתא. כלומר ושחט את בן הבקר וכו': אימא מלבו שנועץ סכין (לו דמו) [בלב ותזוב דם] הרבה: מקום ששח חטייהו. כלומר שגועה זהו גרונו: ואימא מלשונו. כלומר שגועה מלשונו: ותנא דמתניתין מייתי לה מהכא וכו' מנין לרבות את הראש שכבר הותז כלומר (מתי) [כבר] הותז בשעת שחיטה קודם דהפשיט העולה. ראשו ופדרו מה ת"ל הא נפקא ליה מאת הראש ואת הפדר מיבעי ליה וכו':